

Україна

Пропозиції УГСПЛ до Комітету з прав людини з формування переліку питань Уряду України для розгляду Державної доповіді VIII циклу про виконання Міжнародного пакту про громадянські та політичні права.

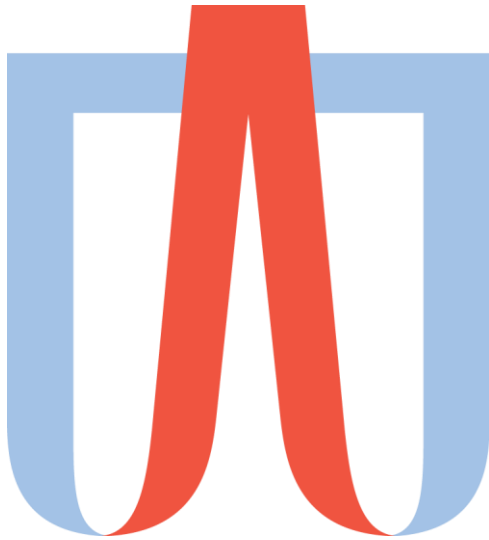
Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) – найбільша асоціація правозахисних організацій України, що об'єднує 27 правозахисних недержавних організацій. Спілка сприяє розвитку гуманного суспільства, що базується на повазі до людського життя, гідності та гармонійних стосунків між людиною, державою і природою через створення платформи для співпраці між членами Спілки та іншими учасниками правозахисного руху.

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 3/34

Тел. +38 044 485 17 92; факс +38 044 245 99 24.,

<http://www.helsinki.org.ua>

e-mail: office@helsinki.org.ua

УКРАЇНЬКА ГЕЛЬСІНЬСКА СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

8-9 червня 2013 року Комітет ООН з прав людини розглянув 7-му періодичну доповідь, надану Україною щодо виконання положень Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, а 23 липня 2013 року на 3002-му засіданні (CCPR/C/SR.3002) він прийняв заключні зауваження. За результатами розгляду Україні було надано близько 23 рекомендацій, що стосувалися таких напрямків, як: дотримання права на життя та протидія катуванням, боротьба з дискримінацією та расизмом, забезпечення гендерної рівності та свободи слова, запобігання жорсткому поводженню та домашньому насильству, викорінення торгівлі людьми.

Розглядаючи виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань за Міжнародним пактом про громадянські та політичні права, УГСПЛ підготувала пропозиції Комітету ООН з прав людини для формування переліку питань беручи до уваги виклики правам людини зумовлені збройним конфліктом.

Пропозиції підготовлено на основі «Альтернативної доповіді про виконання Україною Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. Імплементация Урядом Заключних рекомендацій Комітету з прав людини, наданих за результатами розгляду Державної доповіді VII циклу». Текст якої доступний за посиланням: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/CCPR-Alternative-Report_UHHRU_Ukraine-1.pdf

У своїх пропозиціях УГСПЛ просить Комітет звернути увагу Уряду України на питання дотримання права на життя на території збройного конфлікту та протидії неналежному поводженню. Крім того, в пропозиціях йдеться про наявність дискримінації щодо внутрішньо переміщених осіб, постраждалого внаслідок збройного конфлікту населення та мешканців тимчасово окупованих територій.

Пропоновані нижче пропозиції стали частиною Коаліційного подання організацій громадянського суспільства.

Зміст

Загальні питання імплементації міжнародних стандартів та положень Пакту.....	4
Спроможність Національних правозахисних інституцій у світлі виконання Положень Пакту.	4
Статті 2, 3, 26 Пакту.....	4
Стаття 6 Пакту.	5
Стаття 7 Пакту.	6

Загальні питання імплементації міжнародних стандартів та положень Пакту.

Доводиться констатувати, що у навчальних програмах з підготовки суддів та апаратів судів окремо не приділяється уваги вивченню положень Пакту, хоча знання конвенцій та міжнародних договорів, ратифікованих Україною, є одним із вимірів змісту освіти суддів¹. Зокрема, як окрема лекція або тренінг, в навчальних програмах для суддів, розглядається питання забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та населення, постраждалого від конфлікту.

Збройний конфлікт та необхідність запобігання порушенням прав людини з боку військовослужбовців актуалізували необхідність проведення навчання для підрозділів Збройних Сил та Національної гвардії. Навчальні курси «Основи міжнародного гуманітарного права» та «Основи прав людини» лише у березні 2017 було включено до програми підготовки службовців Національної гвардії. Курси з міжнародного гуманітарного права введено й до навчальних програм у вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців-військовослужбовців. У березні 2017 затверджено інструкцію про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України².

1. Чи застосовуються суддями положення Пакту в справах пов'язаних з захистом прав внутрішньо переміщених осіб, цивільного постраждалого населення? Надайте інформацію та дані щодо такого застосування.

2. Надайте інформацію щодо шляхів та способів здійснення моніторингу та контролю за дотриманням військовослужбовцями, правоохоронними органами, Служби безпеки України, що перебувають на території збройного конфлікту норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини.

Збройний конфлікт, що триває в Україні, актуалізував питання дотримання норм міжнародного гуманітарного права та виявив недостатню відповідність національного законодавства нормам МГП. З метою розв'язання цієї проблеми Комітет Верховної Ради України з прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин з участю експертів УГСПЛ, інших неурядових організацій розробляється відповідний законопроект³.

3. Надайте інформацію щодо прогресу у приведенні національного законодавства у відповідність до норм міжнародного гуманітарного права.

Спроможність Національних правозахисних інституцій у світлі виконання Положень Пакту.

4. Надайте інформацію та дані щодо посилення спроможності Національного превентивного механізму, в тому числі забезпеченні його діяльності з безперешкодного відвідування місць несвободи на території збройного конфлікту, Служби безпеки України. Надайте дані щодо досягнутого прогресу з виконання рекомендацій Уповноваженого ВРУ з прав людини наданих за результатами виконання функцій Національного превентивного механізму.

Статті 2, 3, 26 Пакту.

Внаслідок збройного конфлікту виникли категорії осіб, що особливо потерпають від дискримінації – внутрішньо переміщені особи та мешканці тимчасово окупованих територій, виокремлення яких не передбачено антидискримінаційним законодавством. Національне законодавство містить положення, які призводять до дискримінації зазначених категорій осіб, зокрема щодо прав, визначених Пактом.⁴

¹ Концепція національних стандартів освіти суддів України // Національна школа суддів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nsj.gov.ua/ua/about/symbols/>

² Пункт 5.2 та 5.5 Альтернативної доповіді.

³ Пункт 6.4 Альтернативної доповіді.

⁴ Пункт 8.7. Альтернативної доповіді.

5. Які заходи вживаються для включення ознак сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, стан здоров'я, ознака внутрішнього переміщення до захищених ознак в антидискримінаційному законодавстві?

6. Надайте інформацію щодо практичних кроків з захисту внутрішньо переміщених осіб, мешканців тимчасово окупованих територій (у розрізі статі, віку, місця проживання, інвалідності, іншими ознаками) від дискримінації, зокрема напрацьованої судової практики та виконання рішень судів, відміни правових норм, що призводять до дискримінації, моніторингу публікацій в ЗМІ, метою яких є підбурювання до дискримінації.

Деякі напрями «Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року» видаються недостатніми, особливо в частині забезпечення рівності прав у контексті збройного конфлікту. У документі звертається увага лише на необхідність: «проведення заходів з інформування внутрішньо переміщених осіб щодо можливостей доступу до медичних, освітніх, соціальних послуг, зайнятості та правосуддя тощо». Це з огляду на те, що жінки з числа внутрішньо переміщених осіб більше потерпають від множинної дискримінації, ніж чоловіки-ВПО⁵.

7. Надайте інформацію щодо врахування в національному праві та практиці його імплементації питання захисту від дискримінації жінок з числа внутрішньо переміщених осіб, цивільних постраждалих осіб, мешканців тимчасово окупованих територій.

Внаслідок збройного конфлікту посилюється вплив ультраправих рухів, ненависницька діяльність (ксенофобна, гомофобна, інше) яких викликає тривогу. Стурбованість викликає й відсутність цілеспрямованої державної політики з протидії такій діяльності. Наприклад, в частині випадків поліція не спроможна захистити жертв нападок ультраправих рухів.

8. Які заходи вживаються урядом для запобігання та протидії злочинній діяльності з боку ультраправих формувань?

9. Які заходи вживаються для запобігання сегрегації осіб, що належать до ромської національності, в тому числі з числа ВПО?

Стаття 6 Пакту.

Збройний конфлікт призводить до значних втрат цивільного населення внаслідок обстрілів та замінування території. Результатами невибіркового обстрілів стали численні пошкодження систем водо- та електропостачання, комунальних об'єктів. Так, у 2017 році, персонал ООН зафіксував пошкодження двох лікарень, поліклініки, стоматологічної клініки та дитячого садка внаслідок обстрілів Макіївки та Донецька. Заручниками обстрілів стали також засуджені, які утримуються в пенітенціарних закладах на непідконтрольній території. Центральні органи влади України на кінець 2017 р. не виконали низки заходів, передбачених Національною стратегією у сфері прав людини: розробити механізм евакуації населення із зони бойових дій та нормативно-правовий акт, яким би чітко регламентувався порядок дій персоналу установ, де утримуються діти, які перебувають під опікою чи піклуванням (установи з виконання покарань, психіатричні та інтернатні заклади тощо), які опинилися на непідконтрольній території; забезпечити інформування громадян, які проживають в ОРДЛО, про безпечні умови для добровільного переселення в інші регіони України; забезпечити права громадян, які добровільно переселяються в інші регіони України, та громадян, які проживають в ОРДЛО, на отримання на контрольних пунктах в'їзду/виїзду доступного медичного обслуговування, користування туалетами, кімнатами матері та дитини, бомбосховищами, системою оповіщення⁶.

⁵ Пункт 9.2 Альтернативної доповіді.

⁶ Пункт 13.6 Альтернативної доповіді.

10. Які практичні кроки вживаються для доступу до медичної допомоги населення в населених пунктах Донецької та Луганської області, в яких заклади охорони здоров'я були зруйновані або пошкоджені внаслідок обстрілів? Яким чином забезпечується надання медичної допомоги мешканцям прилеглих до лінії розмежування населених пунктів, що набули вогнепальних або мінно-вибухових поранень?

11. Надайте інформацію щодо практичних кроків з захисту та евакуації дітей та повнолітніх осіб, що перебувають в місцях несвободи в населених пунктах прилеглих до зони збройного конфлікту (пенітенціарні установи, психіатричні заклади, інституції освіти, виховання та догляду)?

Стаття 7 Пакту.

Збройний конфлікт на території Донецької та Луганської областей актуалізував проблему протидії насильству за ознакою статі, у тому числі домашньому насильству. З'явилися нові виклики – домашнє насильство у сім'ях внутрішньо переміщених осіб та ветеранів АТО. Організація та надання допомоги цим категоріям (особливо якщо постраждалими, свідками або кривдниками є діти) потребує особливої уваги та належного реагування з боку державних органів через пережиті психологічні страждання внаслідок збройного конфлікту та проблеми матеріального характеру.

12. В який спосіб довгострокові рішення державної політики та заходи з їх імплементації з запобігання та протидії домашньому насильству враховують потреби пов'язані зі збройним конфліктом?

Розслідування злочинів пов'язаних з катуванням в зоні збройного конфлікту буде покладено на Державне бюро розслідувань. Наприклад, ДБР буде відповідальним за розслідування злочину, передбаченого ст. 433 КК України «Насильство над населенням у районі воєнних дій».

13. Надайте інформацію щодо розслідування, притягнення до відповідальності за злочини передбачені ст. 433 Кримінального кодексу України?